

Praca zespołowa. Integracja, partnerstwo i aktywne działanie

Honorata Sekuterska

Nauczyciel języka polskiego

w Szkole Podstawowej nr 5 im. Dzieci Polskich w Pile

Zespół - według definicji słownikowej¹ - to określona grupa ludzi, działających wspólnie i wykonujących wspólnie określony rodzaj czynności. Bardzo istotnym składnikiem tej definicji jest powtarzający się dwukrotnie przysłówek 'wspólnie'. Istota tego słowa polega na tym, że określa ono charakter wykonywanej czynności. Kładzie nacisk na wspólnotowe działanie, czyli takie, które opiera się na działaniach każdej jednostki należącej do danego zespołu. Czynności każdej osoby wchodzącej w skład zespołu są ściśle związane z efektami pracy całej grupy. Dlatego też najważniejszym elementem pracy zespołowej jest porozumiewanie się, nawiązanie pozytywnego, niezakłóconego kontaktu z wszystkimi osobami tworzącymi dany zespół. Umiejętność prowadzenia prawidłowego dialogu pomaga pokonywać sytuacje konfliktowe. Praca w zespołach jest taką formą prowadzenia lekcji, która pozwala te konfliktowe sytuacje jednocześnie pokazywać i pokonywać.

W szkole nauczyciel współpracuje z wieloma zespołami, bowiem każda klasa to odrębna grupa uczniów tworzących jeden zespół. Każda klasa to także grupa społeczna, bowiem tworzą ją uczniowie o różnym sposobie myślenia, o różnych cechach charakteru o różnym poziomie inteligencji, a wreszcie pochodzących z różnych środowisk. Współpraca z każdym zespołem klasowym wymaga od nauczyciela przede wszystkim szybkiej orientacji i rozpoznania wszystkich ról, jakie odgrywają uczniowie.

Rolą społeczną nazywamy *system oczekiwań grupy w stosunku do zachowania się jednostki zajmującej w tej grupie określoną pozycję*².

Rozpoznanie uczniowskich ról pozwoli na wykorzystanie ich naturalnego sposobu bycia do przydzielania określonej funkcji w zespole. Poprzez przydzielanie uczniom określonych funkcji w zespole takich jak lider, krytyk, sekretarz, mediator mamy do czynienia nie tylko z rolami uczniowskimi, ale także z rolami społecznymi.

Każdy uczeń bez względu na rodzaj funkcji jaka została mu przydzielona współtworzy zespół i jest z nim ściśle związany. Zadaniem nauczyciela jest uświadomienie uczniowi tej zależności, a także przekonanie go o tym, że jego praca i jego udział wpływa na jakość pracy całego zespołu.

Prace zespołowe muszą być dokładnie skoordynowane przez nauczyciela. Nauczyciel podobnie jak członkowie zespołu może wcielać się w rozmaite role³. Przywołam kilka najważniejszych ról, które mogą zostać odgrywane podczas obserwacji pracy zespołów.

Osoba neutralna - nauczyciel kontroluje, dyskusje, ale nie wpływa na jej przebieg, co umożliwia tworzenie w klasie klimatu demokratycznego.

Facylitator – nauczyciele musi wykazywać zdolność uważnego słuchania, jest skoncentrowany na uczniach, pomaga im w wyrażaniu tego co zrozumieli podczas lekcji

Doradca – nauczyciel może sugerować członkom zespołu różne sposoby rozwiązania problemu, ale nie może ich narzucać.

Komentator – nauczyciel znajdując się poza obrębem zespołu od czasu do czasu komentuje dynamikę działań grupowych lub rodzaj podawanych argumentów

Wędrowiec - w czasie, gdy zespoły pracują nad zadaniami nauczyciel wędruje po klasie i służy pomocą.

Podczas lekcji nauczyciel może wcielać się kolejno w każdą z wymienionych ról. Zależy to od rodzaju zadania, jakie muszą wykonać zespoły, od dynamiki danej grupy, od celów lekcji, jakie zostały wyznaczone przez nauczyciela.

¹ *Słownik języka polskiego*, pod red. M. Szymczaka, t.3, Warszawa 1995r.

² W. Okoń, *Słownik pedagogiczny*, PWN, Warszawa 1984r.

³ D.Jaques, *Uczenie się w grupach*, Radom 1997r.

Ważne jest także to, jaka forma organizacji pracy w zespole zostanie przez nauczyciela wybrana. Ma on do wyboru trzy możliwości:

- Forma jednolita – wszystkie grupy otrzymuje to samo polecenie do wykonania.
- Forma zróżnicowana - każda grupa otrzymuje inne polecenie do wykonania.
- Forma mieszana – pierwsza grupa ma inne polecenie do wykonania niż grupa druga, lub każda z grup ma do wykonania to samo polecenie, ale ma je zastosować do różnych tekstów.

Niezależnie od rodzaju organizacji pracy w zespole, jaką wybierze nauczyciel musi on kontrolować czas, jaki został wyznaczony na wykonanie polecenia, musi wnikliwie obserwować prace każdego zespołu, a co najważniejsze musi opanować hałas, jaki wytwarza się podczas wykonywania ćwiczeń zespołowych. Pragnę zwrócić uwagę na to, że ćwiczenia zespołowe korzystnie wpływają na opanowanie, czy też likwidowanie strachu i wstydlivosti uczniów. Praca zespołowa pomaga zmniejszać dystans między uczniami mniej odważnymi, a tymi bardziej odważnymi.

Chcąc wskazać kilka najważniejszych zasad, jakie muszą zostać przestrzegane przy stosowaniu pracy w zespołach przywołam kilka swoich lekcji przeprowadzonych podczas praktyki w szkole podstawowej.

KLASA IV:

ZESPOŁOWE TWORZENIE OGŁOSZENIA

W klasie IV zadaniem uczniów było wykonanie ogłoszenia, które pomogłoby odnaleźć zaginionego psa. Każdy z uczniów miał odliczyć do czterech, odliczanie przebiegło bardzo sprawnie, ale niestety większość uczniów szybko zapomniała swoje numery, przez co nie było możliwe utworzenie grup. Odliczenie musiało zostać powtórzone. Problem z utworzeniem zespołów wpłynął na dalszy przebieg lekcji. Zebranie poszczególnych uczniów tworzących jeden zespół w określone miejsce wywołało zamieszanie i hałas. Uczniowie krzyčili do siebie, upewniając się, jaki kto ma numerki i gdzie znajduje się stanowisko danej grupy. Sytuacja zmuszała do wypowiedzenia kilku krótkich „haseł”, które uporządkowały cały lekcyjny chaos. Zagubienie uczniów podczas odliczania i formowania zespołów dały mi jednoznaczny sygnał o tym, że klasa nie potrafi pracować w zespołach, że ta forma prowadzenia lekcji była uczniom kompletnie nieznaną. Polecenie dla wszystkich czterech zespołów było takie samo: *Proszę wykonać ogłoszenie, które pomoże odszukać zaginionego kilka dni temu psa.*

Przed wykonaniem polecenia uczniowie wymieniali informacje, jakie muszą umieścić na swoich ogłoszeniach: opis psa, telefon kontaktowy lub adres, datę zaginięcia, formę nagrody itp.

Najważniejsza podczas tej lekcji była dla mnie obserwacja pracy każdego zespołu. Konieczne były interwencje w każdej grupie, bowiem inicjatywę w redagowaniu ogłoszenia przyjmowały często tylko dwie bądź jedna osoba, a pozostałe biernie przyglądały się pracy swoich kolegów. Musiałam uświadomić zespół o tym, że każda osoba musi wziąć udział w tworzeniu ogłoszenia. Każdy uczeń musiał poczuć, że jest małą częścią większej całości. Praca w każdym zespole wyglądała inaczej.

Zespół nr 1 – w skład zespołu wchodziło pięciu chłopców, skoncentrowali się na umieszczeniu na środku ogłoszenia wizerunku psa, jeden z nich odgrywał rolę lidera, który podpowiadał jakim kolorem mają pisać, gdzie mają być umieszczone informacje, jak ma wyglądać zaginiony pies.

Zespół nr 2 – zespół tworzyły dwie dziewczynki i trzech chłopców, inicjatywę twórczą nad projektem ogłoszenia przejęły dziewczęta, zespół używał różnych kolorów do pisania, przez co ogłoszenie było kolorowe i zachęcało do jego przeczytania.

Zespół nr 3 – w skład zespołu wchodziły trzy dziewczynki i trzech chłopców, grupa nie mogła podzielić między sobą poszczególnych ról, dziewczynki miały swój pomysł na ogłoszenie, chłopcy mieli zupełnie inną propozycję. Zespół podzielił się na dwa odtamy, chłopcy chcieli stworzyć swoje oddzielne ogłoszenie, zespół nie mógł sam dojść do porozumienia. Konieczna była interwencja i narzucenie odpowiednich ról każdemu uczniowi i pogodzenie pomysłu dziewcząt z pomysłem chłopców.

Zespół nr 4 – w skład zespołu wchodziły cztery dziewczynki i dwóch chłopców. Inicjatywę twórczą przejęły dziewczynki, chłopcy zajęli się rysowaniem wizerunku psa, dziewczynki zadbały o część informacyjną. Praca została samodzielnie podzielona przez członków zespołu. Był to najlepiej pracujący zespół.

WNIOSKI

Z lekcji przeprowadzonej w klasie IV wysunęłam następujące wnioski:

1. Uczniowie niezbyt często pracowali w grupach.
2. Uczniom trudno było współpracować z koleżankami i kolegami, z którymi nie są blisko zaprzyjaźnieni.
3. Pomimo napisanego na tablicy polecenia, uczniowie zadawali mnóstwo pytań upewniając się, czy mogą umieścić inne informacje na ogłoszeniu (czy rysunek psa ma być duży, czy mały, jakim kolorem mają pisać itp.).
4. Podczas wspólnej pracy ujawniły się talenty plastyczne uczniów, którzy zajmowali się rysowaniem psa. Byli podziwiani przez swoich kolegów.
5. Podczas prezentacji każdego ogłoszenia uczniowie byli dumni ze swojego „dzieła”, porównywali swoje dokonania z pozostałymi ogłoszeniami.

W klasie IV praca w zespołach została odebrana jako zabawa, w której uczestniczą wszyscy uczniowie. Najważniejsze jest to, aby jasno i wyraźnie przekazać zasady tej zabawy, co pozwoli każdemu uczniowi ją zrozumieć i wziąć w niej udział na wyrównanym poziomie.

KLASA V:

ZESPOŁOWE GODZENIE BOHATERÓW

W klasie V lekcja dotyczyła fragmentu opowiadania Marka Twaina „Złamane serce”, opowiadanie zakończyło się kłótnią głównych bohaterów Tomka i Beca. Zadaniem każdej grupy było wypisanie na arkuszach papieru propozycje ich pogodzenia. Na tej lekcji zastosowałam metodę „333”. Każda z cyfr określa kolejno: liczbę grup, ilość rozwiązań oraz ilość rund. Klasa została podzielona na grupy poprzez odliczenie do trzech. Każdy zespół otrzymał duży arkusz papieru, na którym członkowie zespołu mieli wypisać swoje propozycje pogodzenia bohaterów.

Wzór arkusza, na którym pracowały zespoły wyglądał następująco:

1	2	3
4	5	6
7	8	9

Propozycje każdego zespołu należało wpisywać w kratki poziomo. Runda pierwsza trwała około 2 min. Każda z trzech grup żywiłowo i ochoczo wpisywała swoje trzy pomysły. Czas przeznaczony na pierwszą rundę upłynął w „błyskawicznym tempie”. Drugi etap zabawy polegał na wymianie swoich arkuszy z grupą sąsiadującą. Polecenie brzmiało tak samo, ale czas drugiej rundy został wydłużony o 3 minuty. Dodatkową trudność stanowiło wymyślanie nowych pomysłów, takich, których nie ma jeszcze na arkuszu. Powtarzaniem propozycji wcześniejszej grupy było niedozwolone. Runda druga sprawiała zespołom małe kłopoty, bowiem musieli wykazać się pomysłowością, która nie będzie plagiatem pomysłu innego zespołu. W rundzie trzeciej zespoły miały aż 7 minut na uzupełnienie kolejnych kratek arkusza. W tej rundzie dwa zespoły pozostawiły jedną kratkę nie uzupełnioną. W trakcie trwania trzeciej rundy, w klasie panował spokój, uczniowie bardzo intensywnie myśleli. Ta runda bardzo różniła się od rundy pierwszej, bowiem w pierwszym starciu towarzyszył entuzjazm i zadowolenie, każdy z członków zespołu miał mnóstwo propozycji. Sytuacja zmieniła się, gdy pomysły zaczęły się wyczerpywać. Lekcja ta przebiegła bardzo sprawnie, uczniowie chętnie współpracowali w utworzonych zespołach, umiejętnie bez mojej pomocy, rozdzielali między sobą role: piszącego, dyktującego, pilnującego porządku i prezentującego arkuszowe pomysły.

WNIOSKI

Z lekcji przeprowadzonej w klasie V wysunęłam następujące wnioski:

1. Uczniowie, odczytując arkusze zauważyli, że użycie tych samych wyrazów, w innej kolejności nie zmienia sensu zdania.
2. Uczniowie przynosili swoje osobiste doświadczenia związane z przyjacielską kłótnią na arkusz ćwiczeniowy.
3. Ćwiczenie w zespołach pozwoliło na wykazanie twórczego myślenia
4. Lekcja ta wzbudziła w uczniach chęć rywalizacji, choć wiedzieli, że nagrodą będą jedynie plusy (nie ocena) dla członków najlepiej pracującego zespołu. Celem lekcji nie był wyścig na czas, ale konkurencyjne zbieranie uczniowskich pomysłów tym czasem ograniczone.
5. Metoda „333” została przyjęta przez klasę entuzjastycznie, bowiem była swojego rodzaju nowością. Zawierała w sobie dwa istotne elementy: rozluźniła umysły piątoklasistów na 6 godzinie lekcyjnej oraz pozwoliła na twórcze aktywne działanie w zespole.
6. Każda propozycja była przeze mnie skomentowana, dzięki czemu uczniowie mieli okazję poznać głośną opinię dotyczącą każdego pomysłu. Żadna propozycja nie była pominięta nawet, jeśli nie była zbyt trafna to była tak samo ważna, jak pozostałe.

Każda metoda aktywizująca, by została dobrze zrealizowana, wymaga jednego bardzo ważnego elementu – czasu.

Czas jest, bowiem naszym strażnikiem, to on podpowiada nam ile może trwać przekazywanie i wyjaśnianie zasad i reguł danego ćwiczenia, ile ma trwać każda runda, ile może trwać prezentacja każdego zespołu. Wypracowanie tego czasu na każdy z tych elementów wymaga dokładnego przemyślenia. Z mojego doświadczenia wynika, że dobrze jest planować prace zespołową wówczas, gdy posiadamy 90 - minutowy blok lekcyjny. Pierwsza jednostka lekcyjna pozwoli nam na dokładne, szczegółowe omówienie problemu zawartego w temacie lekcji, bądź zapoznanie się z treścią opowiadania, czy też dokonanie wnikliwej interpretacji wiersza. Drugą 45 - minutową jednostkę możemy przeznaczyć na rozwiązanie danego problemu, czy zagadnienia stosując działanie zespołowe.

KLASA VI

ZESPOŁOWE POZNAWANIE SŁOWNIKÓW

Uczniowie klasy VI zostali podzieleni na cztery zespoły (tworzenie zespołów nastąpiło poprzez odliczania), pracowali w nich przez dwie jednostki lekcyjne. Temat lekcji brzmiał:

Co to znaczy? Jak to się pisze? Wyjaśnijmy znaczenie i pisownie wyrazów.

Każdy zespół miał do wykonania 5 ćwiczeń, które były realizowane przy użyciu 5 rodzajów słowników. Poszczególne słowniki omówione zostały w następującej kolejności:

1. słownik języka polskiego
2. słownik wyrazów bliskoznacznych
3. słownik wyrazów obcych
4. słownik związków frazeologicznych
5. słownik ortograficzny

Czynności wykonywane przez zespoły przebiegały w schematyczny sposób:

- A. Otrzymanie słownika. Zapoznanie się z budową haseł słownikowych.
- B. Odszukiwanie w słowniku wskazanego wyrazu.
- C. Prezentacja dokonywana przez przedstawiciela zespołu.

Stosowanie 3-etapowego schematu przy wykonywaniu każdego ćwiczenia miało na celu przyswojenie i zapamiętanie kolejności poszczególnych działań. Powtarzalność tego schematu działania sprawiała, że organizacja pracy zespołów była coraz sprawniejsze. Każde następne ćwiczenie zostało realizowane szybciej i sprawniej, co umożliwiło realizację większej liczby przykładów. Działania zespołów nie miały, jak by się mogło wydawać monotonna charakteru, bowiem

punkt B w każdym ćwiczeniu realizowany był w inny sposób. Każdy słownik posiada specyficzne cechy, związane z budową haseł słownikowych, swoją objętością, sposobem wyjaśniania definicji, dlatego też uczniowie mogli dostrzec w nich pewne różnice. Ponadto pragnę zwrócić uwagę na to, że prezentacja każdego wykonanego ćwiczenia za każdym razem wygłaszana była przez innego członka zespołu. Każdy uczeń miał okazję zabrać głos, choć nie każdy z nich wykazywał do tego chęci. Osoby mniej odważne były mobilizowane przez swoich kolegów z zespołu. (Często padały słowa: „Ja też przed chwilą występowałem przed klasą, więc ty też musisz”)

WNIOSKI:

Korzyści, płynące z zastosowania pracy zespołowej podczas tej lekcji, jakie wynotowałam, są następujące.

1. Każde ćwiczenie uczniowie wykonywali w zespole, dzięki czemu wspólnie formułowali swoje myśli, uczyli się bezpośredniego komunikowania i dyskusowania nad zadaniem.
2. Każdy z nich miał okazję do krótkiego wystąpienia przed klasą. Mobilizacja do częstego mówienia na forum całej klasy pozwala przełamywać barierę strachu i barierę wstydlivosti. Indywidualne prezentacje pomagają nabyć uczniom umiejętności poprawnego i swobodnego wypowiadania się.
3. Praca zespołowa sprawiła, że każdy brał czynny udział w wykonywaniu ćwiczeń. Nawet najmniej aktywni uczniowie zabrali głos na lekcjach.
4. Uczniowie pracowali bezpośrednio ze słownikami, co ułatwiało im zapamiętywanie wyglądu (kolor okładki, wielkość) i zawartości słownika (autor budowa haseł, wykazy skrótów itp.).

Wymienione przeze mnie lekcje, które przeprowadziłam samodzielnie w ramach praktyki studenckiej, tworzą pewnego rodzaju bazę danych, z której to można utworzyć szereg wniosków pozytywnych i negatywnych. Nigdy nie jest tak, że proponowane w podręcznikach metody zawsze sprawdzają się super dobrze. Rodzaj wybranej metody musi zostać ściśle dopasowany do charakteru danej klasy. Bowiem to specyficzne zachowania uczniów danej klasy narzucają, bądź też podpowiadają nauczycielowi, jaki rodzaj metody ma szansę na jej dobrą realizację.

Niewątpliwie praca w zespołach aktywizuje wszystkich uczniów, bowiem muszą oni wspólnie w poszczególnych zespołach dokonać analizy otrzymanego zadania, wspólnie dyskutować, ustalać metody rozwiązania problemu, uporządkować wiedzę w twórczy sposób, po czym przedstawić efekt swojej pracy całej klasie. Pragnę podkreślić, że nauczyciel nie może pozwolić sobie na traktowanie metod aktywizujących jako niewinnej „zabawy”. Każda metoda ma określone cele i stawia przed nauczycielem pewne wymagania.

Po pierwsze:

Nauczyciel powinien poznać swoich uczniów, by móc rozpoznać ich słabe i mocne strony. Wnikliwa obserwacja zachowań ucznia pozwoli na zdefiniowanie uczniowskiej roli, jaką odgrywa w klasie. Ustalenie uczniowskich postaw (ról) pomoże wykorzystać ich codzienny sposób bycia do nadania im właściwej funkcji w zespole. Rozpoznanie uczniowskich postaw jest pomocne w ustaleniu reguł i zasad obowiązujących na lekcji. Każde zachowanie ucznia powinno być umieszczone w jednej z szuflad, które proponuje Thomas Gordon⁴.

W porządkowaniu zachowań uczniów pomocne jest skorzystanie z propozycji Gordona, którą prezentuje następujący schemat:

Krok 1.

Wszystkie zachowania uczniów

Krok 2.

Zachowania możliwe do przyjęcia
Zachowania niemożliwe do przyjęcia

⁴ T.Gordon, *Wychowanie bez porażek w szkole*, przeł. D. Szafrńska-Poniewska, Warszawa 1996r.

Rozróżnienie wszystkich zachowań uczniów na te właściwe i na niewłaściwe pozwoli nam na ustalenie pewnych zasad panujących w klasie i pomoże w utrzymaniu dyscypliny. Rodzaje szkolnych ról bardzo szeroko interpretuje w swojej książce Kern Ernst⁵. Autor zwraca uwagę na to, że nie tylko uczniowie są narażeni na odgrywanie szkolnych ról, ale także nauczyciele poddawani są temu procesowi.

Po drugie:

Ważne jest to by nauczyciel przygotował stabilny grunt, tzn. wytworzył w klasie przyjemny klimat i swobodną, nieskrępowaną atmosferę.

Po trzecio:

Współpraca między nauczycielem, a uczniami musi opierać się na stylu partnerskim⁶, który uwzględnia potrzeby ucznia, respektuje jego tożsamość oraz jego sposób odbierania i rozumienia świata. W tym celu nauczyciel musi ograniczyć stosowanie na lekcji swoich władczych atrybutów.

REZULTATY I KORZYŚCI

Te trzy wymienione przeze mnie czynniki tj. rozpoznanie uczniowskich ról, budowa przyjaznej atmosfery, stosowanie partnerskiego stylu w rozmowach z uczniami dają nam przepustkę do tego by w pełni korzystać z szeregu propozycji metod aktywizujących. Lekcja, na której stosowana jest praca w zespołach zmienia niejako rolę samego nauczyciela, bowiem nie jest on osobą przekazującą wiedzę, ale osobą koordynującą działania uczniów oraz pomocnikiem w ich nauce.

W podsumowaniu przyszedł czas na wynotowanie plusów pracy zespołowej:

- Podczas gdy klasa pracuje w mniejszych grupach, nauczyciel ma czas, aby nawiązać osobisty kontakt z pojedynczymi uczniami, co nie jest możliwe, gdy pracuje z całą klasą.
- Podczas pracy w zespołach między uczniami podobnie, jak między członkami drużyny sportowej nawiązuje się bliska przyjaźń.
- Podczas zespołowej współpracy zachodzi zjawisko integracji między uczniami zdolnymi, a mniej zdolnymi, między uczniami zdrowymi, a uczniami z lekkimi upośledzeniami.
- Uczeń wchodzący w skład zespołu ma poczucie przynależności do niej, bowiem jego pomysły i propozycje mają szansę na wysłuchanie i zaakceptowanie.
- Praca w grupach motywuje członków zespołu do działania, bowiem ich jednostkowy wkład zwiększa efektywność pracy całej grupy.
- Pracy zespołowej towarzyszy koleżeńska pomoc, gdyż dobrzy uczniowie pomagają tym słabszym. Zjawisko to sprzyja nawiązywaniu pozytywnych relacji międzyludzkich, wytwarza przyjacielską atmosferę i dowartościowuje osobę przekazującą swoją wiedzę.
- Uczniowie mają możliwość częstego zabierania głosu, reagowania na to, co mówi kolega z jego grupy (dopowiadanie, uzupełnianie) bądź z grupy sąsiadującej (wygłaszanie swojego punktu widzenia, swoich obserwacji).

Praca w kilkuosobowych zespołach posiada także pewne minusy, na które trzeba być przygotowanym.

PUŁAPKI I NIEBEZPIECZEŃSTWA

- Współpraca członków zespołu może przeistoczyć się w ostrą rywalizację.
- Hałas wytworzony podczas twórczego działania zespołów bardziej aktywnych może przeszkadzać zespołom pracującym ciszej.
- Brak organizacji, nieumiejętność zapanowania nad hałasem może doprowadzić do tego, że to uczniowskie zespoły, a nie nauczyciel będą dyktować warunki.
- Zdolniejsi uczniowie mogą niedopuszczać uczniów mniej zdolnych do zabierania głosu.

⁵ K. Ernst, *Szkolne gry uczniów. Jak sobie z nimi radzić.*, tłum. J. Troczyński, Warszawa 1972r.

⁶ E. Bochno, *Rozmowa jako metoda oddziaływania wychowawczego*, Kraków 2004r

- Źle sformułowane polecenia mogą zostać niezrozumiane przez zespoły i wówczas ćwiczenie może zostać źle wykonane, bądź wcale nie zostanie zrealizowane.
- Zbyt częste podchodzenie i pomaganie jednemu zespołowi może zostać odebrane jako jego faworyzowanie, co może zniechęcić inne zespoły do wykonywania ćwiczenia.
- Podawanie takiego samego polecenia wszystkim zespołom, może doprowadzić do podglądania i udzielania tych samych odpowiedzi.

Praca w zespołach posiada dwie ważne funkcje, a każda z nich zawiera osobne sposoby ich realizowania⁷:

1. **Tworzenie grupy i podtrzymywanie jej istnienia** – związane jest z tworzeniem relacji między jej członkami i spójności wewnątrz grupy (wymiar społeczny)

W zakres tej funkcji wchodzi takie czynności jak: zachęcanie, utrzymywanie otwartości, określanie standardów, redukcja napięcia.

2. **Organizowanie** - pomaga grupie w wykonywaniu jej zadania (wymiar zadaniowy)

W zakres funkcji organizatorskich wchodzi; inicjowanie, pozyskiwanie informacji, przekazywanie informacji, wyjaśnianie, opiniowanie, wzbogacanie, weryfikowanie, podsumowywanie.

Wykorzystując na lekcji pracę zespołową warto skorzystać, z opracowanego **modelu nauczania pracy w grupach**⁸, utworzonego przez australijskich dydaktyków.

Każda propozycja prowadzenia lekcji narażona jest na pewne pułapki, bowiem nigdy nie jesteśmy w stanie przewidzieć wszystkich jej skutków. Uważam, że każda metoda ma szansę na skuteczną jej realizację wtedy, gdy zostanie dobrze zaprezentowana, wyjaśniona i w odpowiednim czasie wdrożona na lekcję. Należę do grona zwolenników pracy w zespołach, ponieważ jej działanie doskonale integruje członków danego zespołu. Ćwiczenia wykonywane w grupach są świetnym przygotowaniem do dorosłego życia, w którym człowiek nieustannie tworzy jakąś grupę, czy to rodzinną, środowiskową, zawodową, wyznaniową, partyjną, mieszkaniową, to w każdej z nich konieczne jest liczenie się ze zdaniem, drugiego człowieka i respektowanie jego praw. Praca zespołowa uczy wzajemnej pomocy, pokazuje, na czym polega partnerstwo i solidaryzuje całą grupę.

BIBLIOGRAFIA:

1. T.Gordon, *Wychowanie bez porażek w szkole*, przeł. D. Szafrąńska-Poniewska, Warszawa 1996r.
2. D. Bernacka, *Od słowa do działania.*, Warszawa 2001r.
- 3.K. Ernst, *Szkolne gry uczniów. Jak sobie z nimi radzić.*, tłum. J.Troczyński, Warszawa 1972r.
- 4.E. Bochno, *Rozmowa jako metoda oddziaływania wychowawczego*, Kraków 2004r
- 5.*Słownik języka polskiego*, pod.red. M. Szymczaka, t.3, Warszawa 1995r.
6. W. Okoń, *Słownik pedagogiczny*, PWN, Warszawa 1984r.
7. D.Jaques, *Uczenie się w grupach*, Radom 1997r.
- 8.M.Taraszkiewicz, *Jak uczyć lepiej czyli refleksyjny praktyk w działaniu*, Warszawa 1999r.
- 9.Kubiczek B., *Metody aktywizujące. Jak nauczyć uczniów uczenia się?*,Opole 2005

^{7 7} D.Jaques, *Uczenie się w grupach*, Radom 1997r.

⁸ D. Bernacka, *Od słowa do działania.*, Warszawa 2001r.